

Aantal uithuisplaatsingen bij kinderen uit de Toeslagenaffaire: poging tot vergelijking met alle Nederlandse kinderen tussen 2015-2020

Expertisecentrum Vroegsignalering en Neutraal Ouderschap/ Vereniging van ervaringsdeskundigen Neutraal Ouderschap Bij Scheiding, 6-12-2021

Het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) publiceerde recent een schatting van het aantal kinderen van gedupeerde ouders uit de Toeslagenaffaire dat tussen 2015 en 2020 een uithuisplaatsing heeft meegemaakt¹. Het zou gaan om 1115 kinderen. Het is niet duidelijk hoe dit aantal uithuisplaatsingen (UHPs) zich verhoudt tot het totaal aantal UHPs dat in Nederland plaatsvindt. Zo'n vergelijking is niet zonder meer te maken. De basis is eenvoudig: 1115 gedeeld door 'alle toeslagkinderen' kun je vergelijken met 'alle uit huis geplaatste kinderen in Nederland' gedeeld door 'alle kinderen in Nederland'. Maar die andere cijfers zijn niet makkelijk te bepalen. Toch is er veel belangstelling voor de vraag of dat getal van 1115 afwijkt van wat gangbaar is. Daarom volgt hieronder een verkenning van mogelijkheden om die vraag te beantwoorden.

1. De UHPs bij toeslagkinderen

Het CBS telt 1115 unieke gevallen tussen 2015 en 2020. Dat zijn kinderen van toeslagouders die in die periode zowel een jeugdbeschermingsmaatregel (kinderbeschermingsmaatregel²) hadden als jeugdhulp met verblijf. Dit zijn dus alleen uithuisplaatsingen die zijn afgedwongen door de rechter. Er zijn ook min of meer vrijwillige UHPs geweest, bijvoorbeeld als een kind wordt geplaatst bij de andere ouder. Die UHPs zijn lastig te tellen. Voor de vergelijking met alle kinderen in Nederland is dit onhaalbaar. De jaren voor 2015 zijn niet meegenomen omdat de registraties voor 2015 niet volledig zijn.

Hoe veel van de toeslagkinderen betreft dit? Het CBS rekende met een totaal van 50.000 kinderen van gedupeerde ouders³. Het ligt voor de hand om de 1115 kinderen met UHP op deze 50.000 te delen. Een deel van de 50.000 kinderen kan voor 2015 uit huis zijn geplaatst of te oud zijn geworden voor een UHP. De Toeslagenaffaire is begonnen in 2004⁴, dus ruim tien jaar eerder. Vanaf 2010 wees een belangenvereniging van ouders al op de grote omvang van de zaak. Hoe veel kinderen precies tussen 2015 en 2020 kans liepen op een UHP, valt niet zomaar te bepalen. Enerzijds is aannemelijk dat de meeste toeslagproblemen voor 2015 plaatsvonden, omdat in ieder geval vanaf 2019 werd ingegrepen. Anderzijds worden UHPs misschien pas lang na de eerste problemen met de Belastingdienst uitgesproken. Volgens Tabel 1 van het CBS stonden er eind 2020 nog 420 zaken open.

---

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/uitgelicht/toelichting-tabel-uithuisplaatsingen-onder-gedupeerden-toeslagenaffaire>, de tabel is opgenomen in de bijlage als Tabel 1

² Jeugdreclassering valt ook onder jeugdbescherming en blijft hier buiten beschouwing.

'Jeugdbeschermingsmaatregel' en 'kinderbeschermingsmaatregel' worden verder door elkaar gebruikt en betekenen hier hetzelfde.

³ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z18329&did=2021D39466

⁴ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Toeslagenaffaire>

Als je toch uitgaat van het totaal van 50.000 toeslagkinderen, is het percentage uit huis geplaatste kinderen onder de toeslagkinderen 2,2%⁵. Dit is een onderschatting, omdat waarschijnlijk veel minder dan 50.000 kinderen tussen 2015 en 2020 in aanmerking kwamen voor een UHP. Als we bijvoorbeeld aannemen dat 20.000 kinderen in 2015 al niet meer in aanmerking kwamen voor een UHP, wordt het percentage uit huis geplaatste kinderen onder de toeslagkinderen hoger: 3,7%⁶.

2. UHPs bij alle kinderen in de periode 2015-2020

Het CBS heeft niet alle details van de berekening van het aantal toeslagkinderen met UHP gepubliceerd. De cijfers voor een vergelijking met alle kinderen moeten daarom ergens anders vandaan worden gehaald. Jeugdzorg Nederland publiceert factsheet 'Zorg voor de Jeugd'⁷ over de jaren 2015-2019. Er staat in hoe veel kinderen in dat jaar een kindbeschermingsmaatregel hadden en hoe veel van die kinderen ook jeugdhulp met verblijf hadden. Het CBS heeft in principe dezelfde maten gebruikt. De aantallen staan in Tabel 2 in de bijlage. Elk jaar hadden zo'n 15.000 tot ruim 18.000 kinderen een (afgedwongen) UHP.

Dit zijn niet allemaal unieke gevallen. Bijna twee derde van de trajecten loopt meer dan een jaar en een derde van de trajecten loopt langer dan drie jaar. In elk jaar is maar ongeveer een kwart van de trajecten nieuw⁸. Dat is vooral belangrijk als we over meer jaren tegelijk willen kijken. Binnen één jaar zullen de meeste gevallen uniek zijn. Een deel van de kinderen kan binnen een jaar meer dan een traject hebben gevolgd, al lijkt het niet waarschijnlijk dat kort na elkaar twee gerechtelijke procedures worden afgerond. Toch moet rekening worden gehouden met een overschatting van het aantal UHPs op jaarbasis.

Er is uit de factsheet ook af te leiden hoe veel kinderen er elk jaar in Nederland waren. Het gaat om kinderen tot 18 jaar. Je kunt dan per jaar schatten welk percentage Nederlandse kinderen een UHP had volgens de criteria van het CBS. Bijvoorbeeld: in 2019 waren er naar schatting 16.418 kinderen met een kindbeschermingsmaatregel en jeugdhulp met verblijf. Er waren dat jaar in totaal 3.409.731 kinderen in Nederland. Dan had ongeveer een half procent⁹ van de kinderen in 2019 een kindbeschermingsmaatregel en jeugdhulp met verblijf. Voor de andere jaren zijn de percentages ongeveer hetzelfde (0,45%-0,52%).

---

⁵ 1115/50000 maal 100

⁶ 1115/30000 maal 100

⁷ <https://www.jeugdzorgnederland.nl/meer-weten/cijfers-jeugdzorg/>

⁸ <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/82974NED?q=jeugdbeschermingstrajecten>

⁹ 16.418 /3.409.731 maal 100

3. Vergelijking tussen toeslagkinderen en alle kinderen

De percentages UHPs voor de toeslagkinderen en die voor alle kinderen per jaar zijn niet zomaar te vergelijken. De cijfers van het CBS gaan over unieke gevallen in zes jaar tijd. De cijfers van Jeugdzorg Nederland gaan ten eerste over een iets kortere periode, tot 2019. Een gangbare manier om dit op te lossen is om voor 2020 uit te gaan van het gemiddelde aantal over de voorgaande jaren. Dan zou in 2020 het aantal kinderen met UHP 17.363 zijn. Ten tweede zijn het bij de cijfers van Jeugdzorg Nederland, zoals hierboven opgemerkt, niet alleen unieke gevallen. Het is goed mogelijk dat hetzelfde kind tussen 2015 en 2020 meerdere jaren uit huis is geplaatst of vaker een UHP meemaakte. Zonder de oorspronkelijke gegevens is het niet mogelijk om die unieke gevallen eruit te halen. Het is wel mogelijk om een schatting te maken.

De 1115 unieke gevallen van het CBS vormen ongeveer een derde van alle gevallen die ze over de hele periode hebben geteld (zie tabel 1). We kunnen stellen dat dan ook een derde van alle Nederlandse kinderen met een UHP in dezelfde periode uniek is. Volgens die redenering is in de periode 2015-2020 het totaal aantal unieke UHPs 34.726¹⁰. Een andere mogelijkheid is om uit te gaan van het gegeven dat volgens het CBS elk jaar ongeveer een kwart van de jeugdbeschermingstrajecten nieuw is. Een kwart van alle UHPs tussen 2015 en 2020 is 26.045. Dat is een onderschatting, want we houden geen rekening met trajecten die al liepen in 2015. Dat zouden er ongeveer 13.569 zijn (driekwart van alle UHPs in 2015). Het totaal aan unieke UHPs komt volgens deze berekening uit op 39.614¹¹.

Om nu het percentage kinderen met UHP te schatten is nog één stap nodig. Hoe veel kinderen waren er in Nederland tussen 2015 en 2020 die mogelijk een UHP konden krijgen? Ook in het totaal aantal kinderen per jaar zitten dubbelingen: een kind dat in 2015 bijvoorbeeld drie jaar oud was, komt in alle andere jaren terug in de statistieken. Om die dubbelingen eruit te halen kun je beginnen met het totaal aantal kinderen in Nederland in 2015 en daar alle kinderen bij optellen die geboren zijn tussen 2016 en 2020. Deze cijfers zijn te verkrijgen bij het CBS. Ze staan in Tabel 3 in de bijlage. Het totaal aantal kinderen dat tussen 2015 en 2020 te maken kon krijgen met UHP komt volgens deze berekening op 4.367.761.

Nu is het mogelijk om percentages UHPs te berekenen op alle kinderen in de periode 2015-2020. Uitgaande van een vergelijkbaar aandeel unieke gevallen als bij de toeslagkinderen (een derde), is het percentage UHPs bij alle kinderen 0,8%¹². Bij een kwart nieuwe gevallen per jaar, zoals het CBS aangeeft, is het percentage UHPs bij alle kinderen 0,9%¹³.

---

¹⁰ 104181/3

¹¹ 26045 + 13569

¹² 34726/4367761 maal 100

¹³ 39614/4367761 maal 100

4. Conclusie

De 1115 toeslagkinderen met onvrijwillige UHP die het CBS telde, vormen waarschijnlijk ten minste 2,2% van alle toeslagkinderen en mogelijk rond 3,7%.

Voor de UHPs bij alle kinderen in Nederland komt geen enkele schatting boven 1%. In de jaren 2015-2019 had elk jaar ongeveer 0,5% van de Nederlandse kinderen een kindbeschermingsmaatregel plus jeugdzorg met verblijf. Over de hele periode 2015-2020 komt de hoogste schatting op 0,9%.

BIJLAGE: TABELLEN

Tabel 1. Samenloop jeugdbescherming en jeugdhulp met verblijf in de periode 2015-2020 onder kinderen van gedupeerden kinderopvangtoeslagenaffaire

	Lopende trajecten
Totaal (unieke gevallen)	1 115
2015	485
2016	520
2017	560
2018	565
2019	560
2020	550
30-12-2020	420

Bron: CBS

Tabel 2. Kinderen met kinderbeschermingsmaatregel en jeugdhulp met verblijf 2015-2019

Jaar	Kinderen in NL		Kinderen met jeugdhulp		Kinderen met maatregel en verblijf		
	aantal ¹	aantal	% van kinderen in NL	aantal ¹	aantal ¹	% van kinderen met maatregel	% van alle kinderen ¹
2015	3518519	380000	10,80	44127	18092	41	0,51
2016	3544561	404080	11,40	42931	18460	43	0,52
2017	3525882	419580	11,90	36101	15885	44	0,45
2018	3526025	430175	12,20	42769	17963	42	0,51
2019	3409731	443265	13	39560	16418	41,50	0,48
2020²					17363 ²		
totaal					104181		

Bron: Jeugdzorg Nederland ¹ eigen berekening o.b.v. gegevens van Jeugdzorg ²schatting (gemiddelde 2015-2019)

Tabel 3. Aantal levend geboren kinderen 2015-2020

Perioden	Aantal levend geboren kinderen
2015	170510
2016	172520
2017	169836
2018	168525
2019	169680
2020	168681

Bron: CBS